

УДК 821.133.1(493) – 3 Нотомб. 09

ПЕДАГОГІЧНІ СИСТЕМИ У ТВОРІ АМЕЛІ НОТОМБ

«СЛОВНИК ІМЕН ВЛАСНИХ»

Криворучко С. К.

ХНУ імені В. Н. Каразіна

Ричкова Л. В.

ХЗОШ № 36, директор

Анотація

У творі «Словник імен власних» 2002 р. бельгійська франкофонна письменниця А. Нотомб осмислює соціальні системи, втілює ідею руйнівного впливу виховання на психіку дитини і підлітка. На ідейному рівні втілено антивиховні методи, які стали загальноприйнятими і розповсюдженими.

В особистості обраної дитини А. Нотомб розкриває педагогічні системи: дошкільних дитсадків, школи, балетної освіти як злочинні заклади, які спрямовані за знищення волі, радості, і навіть здоров'я майбутнього покоління.

Ключові слова: А. Нотомб, педагогіка, система, особистість, ідея, виховний процес, самореалізація.

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ СИСТЕМЫ В ПРОИЗВЕДЕНИИ АМЕЛИ НОТОМБ

«СЛОВАРЬ ИМЁН СОБСТВЕННЫХ»

Криворучко С. К.

ХНУ имени В. Н. Каразина

Рычкова Л. В.

ХЗОШ № 36, директор

Аннотация

В произведении «Словарь имён собственных» 2002 г. бельгийская франкофонная писательница А. Нотомб осмысляет социальные системы, воплощает идею разрушительного влияния воспитания на психику ребёнка и подростка. На идейном уровне воплощены антивоспитательные методы, которые стали общепринятыми и распространёнными.

В личности избранного ребёнка А. Нотомб раскрывает педагогические системы: дошкольных детских садов, школы, балетного образования как преступные учреждения, которые направлены на уничтожение воли, радости, и даже здоровья будущего поколения.

Ключевые слова: А. Нотомб, педагогика, система, личность, идея, воспитательный процесс, самореализация.

**EDUCATIONAL SYSTEM IN THE WORK OF AMELIE NOTO MB
"GLOSSARY OF PROPER NAMES"**

Kryvoruchko S. K.

Karazin Kharkiv National University

Rychkova L. V.

Kharkiv General Education School № 36, director

Summary

In the book "Dictionary of proper names" 2002 Belgian Francophone writer A. Notomb interprets social system, embodies the idea of education's devastating impact on the psyche of a child and an adolescent. In theory of literature they singled out a genre - the novel of education, which upsets the psychological and social narratives around issues of identity formation. Conceptually the genre of "Dictionary of proper names" is formed on the basis of the story and novel features of novel education that on ideological level transformed into anti educational methods that were accepted and common.

Teachers are represented as functionaries at elementary school, which do not include individual perception of the individual child, resulting stress is a general mood of ordinary school, which is considered the norm..

The girl, who wanted to reach her goal they deprived the meaning of life on her way to it. A. Notomb, by creating an artistic image of the selected child in the book "Dictionary of proper names," reveals the educational system: pre-kindergarten, school, ballet education as criminal establishments employing inhumane professionals applying antipedagogical methods of education aimed at the destruction of liberty joy and even the health of future generations. The writer by criticizing educational institutions tries to draw attention of imperfections of community to established practices that require rethinking, and even objections and prohibitions.

By creating an artistic image of the chosen child A. Notomb reveals educational system: pre-kindergarten, school, ballet education as criminal establishments employing inhumane professionals applying antipedagogical methods of education aimed at the destruction of freedom, joy, and even the health of future generations. The author destroys the "myth" of adequate educational system today, which was formed in the "family", "school", "children's art schools" refutes strict parenting practices of successful strong personality that cripples the psyche of the individual, make him sick. At the level of subtext writer outlines humanistic perspective - the dominant trend in education should be a particular love for the individual, taking into consideration the psychological nuances of its' character.

Keywords: A. Notomb, pedagogy, system, personality, idea, education educational process, self-realization.

Постановка проблеми. У результаті розвитку науково-технічних досягнень змінився зовнішній антураж носіїв інформації (бібліотека / інтернет; друкована книга / електронна книга; іграшки / комп'ютерні ігри), які вживаються у виховному та освітньому процесі. Незмінними залишились загальнолюдські гуманні цінності. І якщо у ХХ ст. офіційно відмовились від фізичних покарань у школах та університетах, здавалося б, доречно було б прийти до людяності, до доброзичливих стосунків між учителем та учнем, студентом та професором, начальником та підлеглим, однак цього не відбулося. Знущання однієї людини над іншою перейшло із фізичної сфери в емоційну. **Проблема** психологічного тиску офіційно домінуючого індивіда над рецесивним (не обов'язково слабким) підлеглим простежується у реаліях освітніх та виховних закладів, та відзеркалюється у літературних творах, кіно, живописі. Вирішення цієї проблеми як перспектива втілення у реальності представляється письменниками, режисерами, митцями. Для вирішення проблеми знущання над «беззахисною» дитиною, доречно звернутися до її втілення у художніх творах, щоб краще зрозуміти її коріння.

Франкофонна бельгійська письменниця межі ХХ-ХХІ ст. Амелі Нотомб (1966 р. н.) привертає увагу інтелектуального кола читачів та літературознавців. Здобутки письменниці інтерпретують французькі, угорські, російські та українські дослідники.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Творчості письменниці присвячені монографія Л. Аманьє [8], дисертації Г. Ревіаль [9], О. А. Кулагіної [4] та М. Ю. Белявської, статті Л. Маруа [10], О. В. Макаревич [5], М. Ю. Белявської [3] та інші. Вчені звертають увагу на творче віддзеркалення феномену кризи особистості у творах письменниці, аналізують поетику та жанрову своєрідність, виявляють амбівалентність на рівні «авторської маски», осмислюють міфологічне підґрунтя, спробу А. Нотомб подолати архетипи, виокремити категорію «інше» з точки зору лінгвістичного аналізу. Поза увагою дослідників залишилось педагогічна константа, осмислення соціальних систем, які творчо розкриті у спадщині А. Нотомб, зокрема, у творі «Словник імен власних» 2002 р. [6], в якому авторка втілює ідею руйнівного впливу виховання на психіку дитини і підлітка.

Формулювання мети статті. Метою статті є дослідити специфіку конфліктів у педагогічних системах.

З огляду на поставлену мету виокремлюю наступні завдання: виявити конфлікти учителя / учня, дітей / батьків, краси / потворності, добра / зла.

Виклад основного матеріалу дослідження. Жанр роману-виховання розбудовується психологічними і соціальними наративами навколо проблеми формування особистості. Витоки ідейної спрямованості роману-виховання містяться ще у притчах Біблії на початку

нашої ери. Концептуально жанр твору «Словник імен власних» формується на засадах повісті та новели із рисами роману-виховання, що на ідейному рівні трансформуються в антивиховні методи, які стали загальноприйнятими і розповсюдженими. Отже, тут простежується плинність жанру, яку доречно простежувати як «антивиховну повість-новелу».

А. Нотомб розкриває психологічні нюанси у вчинках героїв, які шкодять гармонійному розвитку дитини, формують психологічний комплекс неповноцінності, і навіть наносять фізичну шкоду тілу людини та підштовхують до суїциду. Письменниця зображує три педагогічних системи: батьківське виховання вдома, шкільна освіта, додаткова освіта (балетна школа). Ідея виховання представлена дилемою, і навіть парадоксом: прагнення дорослих фахівців виховати здорову успішну особистість найчастіше завершується знуцанням над дитиною, в результаті чого всі дії педагогів втрачають сенс.

Мати (не рідна, а тітка дівчинки – Клеманс) Плектруди власними очікуваннями і сподіваннями перекладає на дитину свою нереалізовану мету, яку має досягти «дочка» – стати «зіркою» (у творі А. Нотомб – видатною балериною). У бажанні виправдати надію матері та виконати вимоги учителів балетної школи дівчинка наносить шкоду своєму здоров'ю. Плектруда нічого не їсть, оскільки ідеальна балерина має бути худюю, та весь час проводить біля «станка», в результаті чого її організм не витримує – дівчинка ламає ногу і мусить відмовитись від балету, а мати, яка має підтримувати у складній ситуації, навпаки байдуже до дитини. Таким чином, ідея мистецтва як прекрасного – розвінчана і представлена спотворенням людського життя.

Учителі у початковій школі представлені як функціонери, які не враховують індивідуальне сприйняття окремої дитини, в наслідок чого стрес є загальним настроєм звичайної школи і вважається нормою. Дитина накопичує стрес, який підштовхує підлітка до самогубства. На думку А. Нотомб, порятунком для дитини, яку ніхто не любив, може бути лише кохання. Від самогубства і байдужості дорослих Плектруду рятує такий же самотній і психологічно скалічений як і вона юнак Матьє Саладен, кохання якого і робить із героїні успішну і самореалізовану особистість – вона стає співачкою.

Ідея псевдовиховання зумовила жанрові конотації, в результаті яких відбулася трансформація «роману-виховання», новели, повісті. Письменниця розкриває екзистенційну самотність героїні (маленької дитини, підлітка) у проблематиці твору, коли розставляє акценти у пошуку сенсу життя, феномену смерті, які втілилися у конфлікті мати / дочка. Мати «вбиває» дочку своїм псевдо-піклуванням, формуючи у мисленні дитини асоціальність, відсутність-заперечення дитячого «себе», шкідливою для здоров'я системою їжі – вживання лише солодощів.

Письменниця зображує систему виховання, яку доречно застосовувати не для звичайної, а для унікальної, талановитої дитини. Для цього А. Нотомб підкреслює «незвичайність», обраність героїні, яка народилася в унікальній родині, однак відокремлення від більшості робиться зі знаком «мінус». Мати дівчинки вбиває власного чоловіка під час вагітності та потрапляє за ґрати: «Дитина ікала, а Люсетті здавалося, наче це тікає годинниковий механізм, відраховуючи секунди до вибуху... Рухома раптовою впевненістю, вона ... пішла в іншу кімнату... відшукала револьвер... повернулася до ліжка. Поглянула на красиве обличчя сплячого юнака, прицілилася йому у скроню і прошепотіла: – Я кохаю тебе, але вимушена захистити свою дитину. Притуливши револьвер міцно до голови Фабьєна, вона стріляла доти, доки не скінчилася обойма. Поглянула на кров, що забризкала мур. І абсолютно спокійно набрала номер поліції: – Я щойно вбила свого чоловіка. Приїжджайте» [6, с. 13]. Підсвідомо майбутня мати відчувала, що ані вона, ані її чоловік, не здатні гідно виховувати дитину. Вона вирішила – «мертвий» батько краще, ніж батько, який не заробляє. Отже, підкоряючись підсвідомому тваринному інстинкту самозбереження – захисту самицею потомства, жінка вбивством власного коханого чоловіка намагається захистити свою дитину від її неспроможного батька.

Письменниця у творі розкриває психіку жінки-матері, яку не влаштовує звичайна буденність: «Я добре зробила, що вбила Фабьєна. Він був не поганий, але пересічний» [6, с. 15]. Альтернативою звичайній буденності мати вибирає в'язницю, яка робить її обраною – вбивцею чоловіка. Мати мріяла дати дитині особливе життя: «подарувати їй нескінченність» [6, с. 16], для цього вона називає дівчинку рідкісним ім'ям святої мучениці – Плектруда, однак саме цим кроком прирікає дитину на страждання, яке є програмою католицького колективного безсвідомого. Мати намагається дати своїй дитині те, чого вона позбавлена сама – найкраще (замість звичайного життя – унікальне життя): «– У неї буде купа проблем через таке ім'я. – Проте люди відразу зрозуміють, що моя дочка – надзвичайна» [6, с. 17]. Мати власноручно відсікає зайве від своєї дитини – позбавляє її не лише «звичайного» батька, але й недосконалої матері: «Тією ж нічю Люсетта розірвала простирадла, зв'язала обривки і повісилась» [6, с. 18].

Щоб розкрити неспроможність педагогічних засад, письменниця створює метафору ідеального виховання – зображує абсурдну ситуацію приреченості дитини у цивілізаційному культурному розвитку, яка входить у конфлікт із біологічними природними функціями людини. Соціально недосконалі батьки мають зникнути як біологічний вид – краще сироту нехай виховують ідеальні «чужі», ніж неповноцінні «свої», для того, щоб зламати генетичний код, змінити еволюційний вектор родини.

А. Нотомб, створюючи художній образ Плектруди, робить акцент на її незвичайності та алюзіями відсилає до давньогрецької міфології – богині Афродіти (римської Венери). Чеснотою цієї богині була не стільки її бездоганна зовнішність – краса, скільки харизматичність: Афродіта викликала почуття кохання, вміла подобатись, нікого не залишала байдужим до власної персони. Саме цю якість характеру Плектруди А. Нотомб робить домінантною: «Ніколи ще світ не бачив немовляти, яке б так вміло викликати до себе любов» [6, с. 19]. У психологічному портреті Плектруди письменниця впроваджує ідею «над-людини» Ф. Ніцше: «... очі Плектруди мали одну безперечну чесноту – вони сяяли неземною красою. Немічна крихітка спрямовувала на свою ціль безодній погляд магнетичної сили... ці великі прекрасні очі говорили... “Любіть мене!” “Ваша доля – любити мене!” Мені усього вісім тижнів, але... я вже надзвичайна, вища істота”» [6, с. 19].

Після самогубства матері героїні немовля удочеряє тітка, яка так само, як і мати дівчинки, відмічає інакість Плектруди, її несхожість на рідних дітей, вважаючи її «... божественним, яскравим, загадковим, рідкісним творінням» [6, с. 20], що «... схожа на казкову фею» [6, с. 21]. Створення письменницею унікальної героїні потрібно для того, щоб розкрити конфлікт обраного / буденного, талановитого / пересічного, індивіда / системи-соціуму. А. Нотомб зображує складний шлях становлення таланту у конфліктах матері / дочки, дитини / виховних дитячих закладів, які розкривають неадекватність існуючих педагогічних систем. Плектруда підходить до традиції, коли, так само, як і інші вимовляє перші слова: «мама» [6, с. 22], «тато» [6, с. 23], та у віці трьох років йде до дитячого садка.

Саме тут виникає перше нерозуміння обраності героїні. Талант Плектруди викликає його неприйняття у сучасного оточення, саме родзинка – незвичайні очі дівчинки – стають перешкодою для спілкування із однолітками: «Уся справа в її погляді... – Діти плачуть, коли вона дивиться на них в упор. І я мушу Вам сказати, я їх розумію: коли вона дивиться на мене, мені теж стає ніяково» [6, с. 26]. Отже, Плектруду виключають із дитячого садку. Тут слід звернути увагу на соціальну проблему, яку ставить письменниця, на невідповідний рівень фахівців, що мають виконувати свою роботу – реакцію педагога, коли він зіштовхується із «незвичайним». Вихователька замість того, щоб допомогти увійти дитині в колективне безсвідоме, спробувати зрозуміти суть характеру героїні та її оточення, навпаки виганяє «чуже» із дитячого закладу, чим доводить невідповідність, неадекватність системи по відношенню до індивіда: «... дочку виключили із дитячого саду через її дивовижні очі» [6, с. 26].

А. Нотомб продовжує концептуальне втілення архетипу Афродіти у характері Плектруди, коли наділяє дівчинку здатністю надихати інших на творчу самореалізацію: мати

дівчинки у спілкуванні з нею відкривала у собі невідомі досі можливості: «Під пильним поглядом дитини двадцятивосьмирічна жінка воскрешала у собі юну фею і давню відунню, які затаїлися до пори до часу» [6, с. 27]. Усвідомлюючи відмінність Плектруди тітка своїм особливим ставленням до дівчинки замість того, щоб якимось м'яко й обережно ввести її у соціальну систему, примирити із мисленням «більшості», навпаки підкреслювала її «іншість» – внутрішній потенціал обрамляла зовні, підштовхувала до неприйняття особистості натовпом, формувала конфлікт індивіда і системи: «... перехожі бачили крокуючу вулицею молоду жінку, яка вела за руку крихітне створіння, розряжене так, як не насмілилася б одягтися навіть принцеса “Тисяча й однієї ночі”. Біля дверей школи це видовище викликало почергово здивування, сміх, розчулення і – засудження» [6, с. 31].

Сюжетним вузлом неприйняття натовпом дівчинки А. Нотомб розкриває конфлікт ідей: краса / буденність. Письменниця для підтвердження цієї константи вводить у художній твір літературознавчий власний аналіз п'єси Мольєра «Мізантроп», що дає авторці можливість порівняти Плектруду із Селименою. Так само як і Селимену, Плектруду (за її «незвичайність»-«красу») не приймає спільнота, і так само як і доросла жінка дівчинка не звертає на це уваги, не помічає натовп, протиставляється більшості, що дозволяє їй вийти на вищий рівень – стати сильнішою.

У віці 4 років дівчинка усвідомлює своє покликання – власною красою робити світ краще. Для реалізації цієї мети вона обирає мистецтво – балет. А. Нотомб у процесі становлення сильної особистості зображує «інститут» балету, балетної освіти, щоб викрити недоліки цієї системи, продемонструвати, що за «красою» стоїть приниження, хвороба, «жахливе». Письменниця демонструє як талановиту дитину калічать дорослі «псевдофахівці». Плектруда наділена талантом, що підкреслюють її вчителі: «– У цієї крихітки очі танцівниці, – оголосила дама-педагог... очі... у нашій справі саме головне і саме рідкісне. Якщо у балерини немає “погляду”, її танець ніколи не буде надхненним» [6, с. 35]. Ці ж педагоги пророчать дівчинці подальшу професійну перспективу: «Їй обов'язково потрібно вчитися танцю, у неї видатні здібності» [6, с. 36].

Разом із балетною школою А. Нотомб розкриває систему загально-освітньої школи, функція якої так само полягає у знищенні волі індивіда, каліцтві людської психіки, формуванні комплексу неповноцінності. Письменниця іронічно розкриває концептуальні засади виховання, які встановлено у шкільній освіті: «Тут потрібно було не рухаючись сидіти за партою цілими годинами. І слухати вчительку, яка говорила абсолютно нецікаві речі» [6, с. 37]. А. Нотомб підкреслює дисонанс природи і цивілізації: дитина, яка має швидкий обмін речовин, що зумовлює її енергійність, має подолати ці біологічні процеси і відмовитись від

природної рухливості – «сидіти за партою». Тут же ведеться і про невміння учителя заохочувати учнів, робити акцент на мотивації дітей, розповсюдженій педагогічній манері підносити матеріал – «слухати нецікаві речі».

Конфлікт учитель / учениця розкривається небажанням педагога зрозуміти нюанси особистості дитини та антипатією дорослої людини, яка ставить перед собою мету пригнічувати тих вихованців, які виокремлюються із загалу. Як вже велося, виокремлюється ім'я дівчинки та її покликання «подобатись». На думку вчительки, дівчинка «Хоче, щоб усі нею милувалися, а чим там милуватися!» [6, с. 40], через це і починає її гнобити.

Окремо слід відмітити принизливу атмосферу дитячої шкільної їдальні, яку зображує письменниця, візуальна мета якої полягає у фізичному знищенні майбутніх поколінь: «... саме жахливе сталося у дитячій їдальні, де панували два ... характерних запахи – дитячої рвоти і хлорки... Подавальниці стали розносити блюда із якоюсь незрозумілою їжею мутного кольору ... перед нею опинилася повна миска зеленуватої бурди, усіяною крихітними шматочками коричневого м'яса... попередивши, що вона не піде із їдальні, поки не з'їсть все до кінця... Щойно вона здолала половину, як її знудило прямо в миску, і тут їй стало зрозуміло, чому в їдальні так пахне...» [6, с. 40-41].

У свідомості Плектруди формується уявлення про школу, як про дуже неприємне місце, абсолютно позбавлене радості – «ад» [6, с. 43]. Письменниця підкреслює, що у загальноосвітній школі абсолютно відсутня мотивація для навчання, дітей ніяк не заохочують, не намагаються викликати інтерес до предмету. А. Нотомб із світовідчуття дівчинки виводить мораль – виховальний процес обов'язково має ґрунтуватися на зацікавленості дитини, прагненні оволодіти знаннями, які зовсім не намагаються сформувати вчителі: «єдиний ключ до знань – бажання, і нічого більше» [6, с. 47]. Таким чином, якщо сучасні педагогічні системи позбавлені методичної провідної засади – заохочення, вихід полягає у самовихованні, яке стає для Плектруди єдиною можливістю отримати знання: «Читання зробилося необхідністю, і вона миттєво оволоділа цією наукою... Плектруді просто потрібно було дорости до справжнього мистецтва... За два дні вона засвоїла все, чому професійний викладач не зміг її навчити за п'ять місяців» [6, с. 47].

Батьки так само вводяться письменницею у конфлікт із учителем, коли намагаються інтуїтивно пояснити специфіку своєї домашньої методики, що доводить неспроможність шкільної: «... ми нічого не робили. Просто показали їй одну дивовижну книгу, щоб їй захотілося читати. Саме цього їй не вистачало у класі» [6, с. 48]. Щира відвертість батьків підсилює конфлікт учитель / учениця, оскільки псевдопедагог «зненавидила» [6, с. 48], та розтлумачила успіх у навчанні Плектруди як власну образу.

А. Нотомб створює художній образ учителя, який замість того, щоб навчати «добр», толерантності, гуманності дітей, сіє між ними ворожнечу, підживлює скандал: «Плектруда стала об'єктом всезагального презирства» [6, с. 49]. Однак зовсім інакше А. Нотомб зображує ситуацію у балетній школі. Неприйняття обраності Плектруди у загальноосвітній школі є контрастом у ставленні до дівчинки у світі мистецтва: «... у балетній школі вона... була королевою» [6, с. 49]. А. Нотомб продовжує розвивати ідеї С. де Бовуар («Чарівні картинки»), яка розкривала важливість феномену дружби у підлітковий період становлення особистості. А. Нотомб для розуміння мислення Плектруди вводить художній образ її подруги із балетної школи – Розалінди, щоб виявити психологічні нюанси дитячої психіки. Розалінда ставилась до Плектруди як до ідеалу. Плектруда, у свою чергу, завдяки Розалінді відчула емоційне піднесення: «Це круто змінило її життя. Чим пояснити високу цінність дружби в очах дітей?... друг, в очах дитини, – це людина, яка сама його вибрала, людина, яка пропонує йому свою любов добровільно, а не через обов'язок. І тому дружба для дітей – найвища розкіш, а розкоші... потребують обрані душі. Дружба відкриває їм святковий лик буття» [6, с. 52]. Письменниця підкреслює важливість гри для дитини у процесі становлення, оскільки вона розкриває таким чином свій особистісний потенціал.

Із одного боку, ігри дівчат були традиційними – вони грали у весілля, з іншого, їхня незвичайність проявлялася у романтичному ключі – їх вабила картинка смерті, оскільки у мистецтві балету феномен смерті стає обов'язковим фіналом. Смерть у балеті зумовлює естетику краси. А. Нотомб зображує, як ігри допомагали дітям перетворити життя на мистецтво.

Письменниця розвінчує «міф»: балет – це мистецтво краси, коли розкриває нудне, травматичне, важке існування балерини, яка на одну мить може стати прекрасною. Балетне училище є в'язницею – із залізною дисципліною, із специфічними канонами краси: дівчата із стандартними пропорціями – «жирні корови» [6, с. 95], худорляві – «нормальні» [6, с. 95], зовсім доходяги – «молодці»: «вигляд у них був як у скелетів, що сміються» [6, с. 96]. Педагоги балетної школи позбавлені будь-яких людських почуттів: «... в очах у дорослих не було і краплини доброти, вони блищали холодним блиском скальпеля, що відсікає останні дитячі припухлості» [6, с. 97]. Ставлення до майбутніх зірок балету А. Нотомб порівнює із жорсткими методами виховання дівчат у Середньовічному Китаї. Їм не давали їсти – «їжа викликала страх», «Кожний шматок здавався зайвим» [6, с. 99], виснажували постійними фізичними вправами – «вони пристрасно мріяли лише про одне – хоч на хвилиночку присісти», «Балетний станок нагадував каторжні галери» [6, с. 98], єдиним порятунком був сон.

Нагородою за ці страждання був танець, який «потрібно заслужити» [6, с. 101]. А. Нотомб пояснює педагогічну концепцію балетної освіти: «Наша система виховання націлена на те, щоб ви осягли суть танцю: він не засіб, а нагорода. І ми не вправі дозволяти танцювати тим вихованкам, які не заробили цієї нагороди. Вісім годин на день у станка і голодний режим можуть здатися мукою лише тим, кому не дуже хочеться танцювати. Так от: якщо хтось хоче піти, нехай йде!» [6, с. 101].

Найжахливішим виявляється переосмислення норм природи, в результаті чого порушуються фізіологічні процеси, гуманістичні ідеали та права людини. Постійний голод і виснажливі фізичні вправи призводять до зникнення менструальних циклів у дівчат-підлітків, що так само виявляється педагогічною вимогою: «... в училищі ні у кого із вихованок не було місячних, навіть у старших класах... багатьом і пілюлі то й були не потрібні: одного лише недоїдання досить, щоб забути і про місячні і про все, що з ними пов'язано» [6, с. 103].

Найгіршим є те, що наслідком неадекватного педагогічного тиску стає абсолютна відмова підлітків від власної волі, думки, бажання, та особистісна підкореність. Із часом Плектруда «схвалювала самі варварські методи і захоплювалась спартанським духом, що панував в училищі» [6, с. 104]. Таким чином, А. Нотомб інтерпретує мистецтво як феномен, що підживлюється жертвою з боку людини, яка має відмовитись від власного життя заради високої мети. Письменниця підкреслює, що героїню мучив жорсткий біль у ногах, оскільки постійна дієта призвела до браку кальцію у кістках, які не витримали. Героїня під час репетиції зламала стегнову кістку, в результаті чого стала профнепридатною: «... ви більше ніколи не зможете танцювати» [6, с. 123].

Висновки цього дослідження і перспективи подальших розвідок у наміченому напрямі. Дівчинку, що надто прагнула мети, на шляху до неї позбавили сенсу життя. А. Нотомб, створюючи особистість обраної дитини у творі «Словник імен власних», розкриває педагогічні системи: дошкільних дитсадків, школи, балетної освіти як злочинні заклади, в яких працюють антигуманні фахівці, що застосовують антипедагогічні методи виховання, які спрямовані за знищення волі, радості, і навіть здоров'я майбутнього покоління. Письменниця своєю критикою педагогічних інститутів намагається привернути увагу спільноти до недосконалості встановлених методів, які потребують переосмислення, і навіть заперечення і заборони.

Таким чином, у творі «Словник імен власних» А. Нотомб руйнує «міф» про адекватну педагогічну систему сучасності, яка сформувалася у «родині», «школі», «мистецьких дитячих закладах», спростовує жорсткі методи виховання сильної успішної особистості, які калічать психіку індивіда, роблять його хворим. На рівні підтексту письменниця намічує гуманістичну

перспективу – домінуючою тенденцією у вихованні має бути любов до окремої конкретної людини із урахуванням психологічних нюансів її характеру.

Подальший науковий пошук доречно звернути до інтерпретації ідеї кохання, яка у завуальованих мотивах розкривається письменницею у цьому творі.

Список використаних джерел.

1. Бадью А. Століття / А. Бадью; [пер. з франц. А. Репа]. – Львів : Кальварія : Ніка-Центр, 2014. – 304 с.
2. Баррі П. Вступ до теорії: літературознавство та культурологія / П. Баррі; [пер. з англ. Погинайко О.]. – К. : Смолоскип, 2008. – 360 с.
3. Белявська М. Ю. Інтерпретація класичних образів у сучасній літературі (на матеріалі творів Амелі Нотомб / М. Ю. Белявська-Слюсарєва // Вісник львівського університету. Серія: Іноземні мови. – Львів, 2012. – вип. 20. – Ч. 1. – С. 41–46.
4. Кулагина О. А. Языковое портретирование «чужого» как способ передачи этнокультурного диссонанса во французском языке. Автореферат диссертации / О.А. Кулагина. – М. : 2012. Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/yazykovoe-portretirovanie-chuzhogo-kak-sposob-peredachi-etnokulturnogo-dissonansa-vo-frantsu>
5. Макаревич О. В. Бинарные категории мышления как основа философского мировосприятия в литературных сказках Амели Нотомб и Мишеля Турнье / О. В. Макаревич // Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского, № 4-2. – 2010. Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/binarnye-kategorii-myshleniya-kak-osnova-filosofskogo-mirovospriyatiya-v-literaturnyh-skazkah-ameli-notomb-i-mishelya-turnie>
6. Нотомб А. Словарь имён собственных / А. Нотомб; [пер. с франц. И. Волевич]. – М. : Иностранка, 2008. – 160 с.
7. Шалагінов Б. Б. Опилки і лабіринт: Книга естетичних фрагментів / Б. Б. Шалагінов. – К. : Вид, Дім «Києво-Могилянська академія», 2015. – 162 с.
8. Amanieux L. Le récit siamois. Identité et personnage dans l'oeuvre d'Amélie Nothomb. / L. Amanieux. – Paris : Editions Albin Michel, 2009. – 448 p.

9. Revial G. Masque de l'écriture, écriture du masque Amélie Nothomb et le courant post-humain [position de thèse] / G. Revial. – Paris, Sorbonne. – 2012. Режим доступу: http://www.paris-sorbonne.fr/IMG/pdf/Position_de_these_REVIAL.pdf
10. Marois L. Le double mythique : la figure d'Eurydice dans «Mercure» d'Amélie Nothomb. L. Marois. 2011, режим доступу: <http://pendientedemigracion.ucm.es/info/amaltea/revista/num3/marois.pdf>